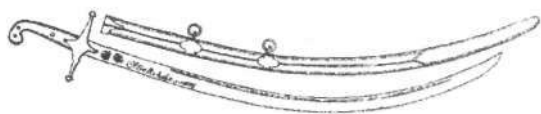

ЯН
СОКОЛОВСЬКИЙ

Ян (Іван) Соколовський походив з білоруської православної шляхти. Найбільш вірогідно, він народився на початку XVII ст., здобув замолоду непогану освіту, добре володів польською мовою. На жаль, до 1648 р. про життєвий шлях цього сподвижника Богдана Хмельницького нічого не відомо, однак є підстави припускати, що в його особі вождь Національно-визвольної війни знайшов вірного помічника, який забезпечив гетьману підтримку на-самперед серед "черні", тобто рядових повстанців.

За деякими даними, він відзначився у боях у Північній Україні. Влітку 1648 р. Ян Соколовський штурмував Мозир. Приблизно в той же час він став "костирським гетьманом", тобто в козацькому уряді мав контролювати дії "черні". Як довів Ф. П. Шевченко, дана посада була з числа тих, які відносилися до генеральної старшини. Той, хто перебував на цій посаді, виконував також дипломатичні і суддівські функції. На жаль, детальніше про місце "костирського гетьмана" в уряді України поки що сказати важко. В світлі знайденого нами листа Соколовського ясно, що саме він, а не Максим Кривоніс, був костирським гетьманом.

В липні 1648 р. визвольний рух охопив не тільки українські, але й білоруські землі. Тоді, наприклад, повстанці зайняли 26 великих міст у межиріччі Дніпра, Сожа та Прип'яті. Б. Хмельницький направив у Білорусь три корпуси Війська Запорозького. Перший з них мав узяти Пінськ, рухатися на Берестя-Литовське, другий - на Мінськ, третій - на Слуцьк. Загальне керівництво цими корпусами здійснював Ян Соколовський, і він же очолив двохтисячний загін козаків, який рухався на Слуцьк. Велике місто Слуцьк мало першокласну фортецю. Власність магната Богуслава Рад-

зивіла - Слуцьк оборонявся сильним гарнізоном, яким командував ротмістр та віденський підстолій, економ князя Б. Радзивіла Ян Сосновський. Однак Соколовський послав свої "зазивні універсали" до слуцьких міщан, котрі почали готувати змову. Занепокоєний Сосновський розіслав листи до сусідніх магнатів і шляхти з проханням про підкріплення, яке було надано. Командуючий литовськими військами князь Януш Радзивіл розташував свій табір між Мінськом і Слуцьком. Тим часом військо Соколовського підійшло до Слуцька і стало в кількох кілометрах від міста у фільварку Брянчицях (очевидно, сучасне с. Барановичі). Почався штурм міста. Але до падіння Слуцька він не призвів. 23 серпня 1648 р. з цього фільварку Соколовський написав листа Сосновському в якому висловив бажання провести свято Успіння Пресвятої Богородиці (28 серпня) у Слуцьку, тобто попросив, щоб комендант фактично здав місто повстанцям. Сосновський розпочав переговори з трьома представниками Соколовського, пропонуючи викуп. Ведучи переговори, послали одночасно намагалися встановити контакт зі своїми однодумцями. Тим часом з обох боків поспішали підкріплення. На жаль, допоміжний загін повстанців було розбито, а підкріплення, надіслані Радзивілом, прибули до Слуцька. Співвідношення сил змінилося не на користь Соколовського. Ворог цим скористався і вночі вдарив на повстанський табір. Втративши кілька сотзabitими, повстанці почали відступати. У цій же битві було тяжко поранено й самого Соколовського, пішла навіть чутка, що він помер від ран і був похований разом з іншими повстанцями в с. Петриковичах під Слуцьком. Однак Соколовський залишився живим. Його війська, хоч і не взяли Слуцьк, однак зв'язали значні сили литовської армії, що дало можливість повстанцям досягти успіхів навіть у Підляшші та Мазовії. Повстанці взяли Пінськ, вирушили на

Полководці Війська Запорозького

Берестя-Литовське. Віленські священники неодноразово писали до Хмельницького, просячи його виступити на Вільно. У цих успіхах є й заслуга Яна Соколовського та його військ. Потім, у 1649 р., Ян Соколовський брав участь у переговорах з російським послом К. Унковським. На початку березня 1650 р. він зустрічав у Житомирі дипломата Речі Посполитої Адама Киселя, який їхав до Києва для ратифікації Зборівського миру. В джерелах 1649-1650 рр. згадується житомирський сотник Калин Соколовський, але важко сказати, чи це був герой нашого нарису, чи якийсь його родич.

Десь близько 1651 р. Ян Соколовський перестає бути костирським гетьманом, і значення цієї посади у Війську Запорозькому занепадає, що було викликано і об'єктивними причинами. Про подальшу долю Яна Соколовського даних, на жаль, немає. Ймовірно, він загинув у 1651 році...